

Kadının İnsan Hakları, Evrensel İnsan Haklarıdır

ÖZEL SAYI

8 Mart Dünya Kadınlar Günü - 8 Mart 2002

“Kadınların ve kız çocuklarının insan hakları, evrensel insan haklarının ayrılmaz bir parçasını oluşturur, ayrı tutulamaz ve bölünemez hakları içerir. Kadınların medeni, siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşama tam anlamıyla katılımı ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın tamamıyla ortadan kaldırılması uluslararası topluluğun öncelikli hedefidir. “(Vienna Deklerasyonu ve Eylem Programı, Bölüm 1, 18. paragraf).

Demokrasi, sosyal adalet ve insan haklarına saygı gösteren bir toplum yaratmanın temel ilkelerinden birisini farklı durumları gözönünde bulunduran bir EŞİTLİK anlayışı oluşturuyor. Ancak, demokratikleşme düzeyi ne olursa olsun hemen her toplumda kadınların eşitsiz konumları hem yaşamın içinde hem de yasal alanda devam ediyor.

Ev içinde ayrımcılıktan başlayan eşitsizlik süreci işyerinde, sokakta yaşamın hemen hemen her alanında bir toplumdaki diğerine derecesi değişerek devam edip gidiyor. Eşitsizlik yalnızca ayrımcı uygulamalardan değil, kadınların cinsel ve toplumsal bakımdan farklı durumlarını hesaba katmayan uygulamalardan da kaynaklanıyor.

Yeryüzünde yoksulluk sınırında yaşayan yaklaşık 1.5 milyar insanın %70'ini kadınlar oluşturuyor. İşgücü piyasasında kadınların aleyhine işleyen süreç, kadınların yoksullaştırılması ile doğrudan ilgilidir.

Kadınlar aynı zamanda eğitim sürecinden de uzak tutulmakta, hergün yeniden üretilen ve sürdürülen erkek, egemen sistemler içinde geleneklere, yoksulluğa ve bağımlı kılınmaya mahkum ediliyorlar. Eşitlik, yalnızca her kişiye aynı türde davranmaktan

daha öte bir kavramdır. Adaletsizliği ortadan kaldırmak yerine eşitsiz konumları koruyarak herkese eşit davranmak yalnızca eşitsizliğin sürdürülmesi anlamına gelmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 2. Maddesi:

“İrk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi düşünce, ulusal ya da toplumsal köken, doğum ya da herhangi bir statü ayrımı olmaksızın herkes, insan hakları ve temel özgürlükleri kullanma hakkına sahiptir.”

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni hayata geçirmek, kadının insan haklarını tanımak ve geliştirmek herkesin sorumluluğudur. Ancak bu sorumluluk, öncelikle kadınların kendi haklarına sahip çıkmaları, bu haklar için mücadele ederken bir diğeri ile dayanışma içinde bulunmaları ve kendi hakları için verdikleri mücadeleyi, evrensel insan hakları mücadelesi içine yerleştirmeleriyle güçlenebilir.

Bu nedenle, İnsan Hakları Derneği, Barış için Sürekli Kadın Platformunu önemsemektedir. Tarihi boyunca hem kendi topraklarında hem de diğer ülkelerde yaşanan savaşların acısını hergün hisseden ülkemizde, toplumsal barışın yeşereceği ortamları hazırlamak için, farklılıklarımızın zenginlik olduğu bilinciyle ortaklıklarımızı geliştirmemizin bir fırsatıdır bu platform.

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

İHD adına Sahibi: Hüsnü Öndül (Genel Başkan), Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Selahattin Esmer

Genel Yayın Yönetmeni: İsmail Boyraz

İnsan Hakları Derneği: Tunalı Hilmi Caddesi No: 104/4 Kavaklıdere/Ankara Tel: 0-312- 466 49 13-14

<http://www.ihd.org.tr>

KADINA KARŞI UYGULANAN ŞİDDET İNSAN ONURUNA KARŞI İŞLENMİŞ EN AĞIR SUÇLARDANDIR.

Bugün yeryüzünde her 3 kadından biri şiddetin değişik biçimlerine maruz kalmaya devam ediyor..

Gerek ev içinde gerekse kamusal alanda kadına karşı şiddet ortadan kaldırılabilmiş değil. Kadınlar evlerinde babaları, sonra kocalarının şiddetine, kamusal alanda da amirlerinin ve kamu görevlilerinin şiddetine maruz kalmaya devam ediyorlar.

Kişinin fiziksel, ruhsal ve sosyal bütünlüğünü zedelemek, baskı altına almak için uygulanan şiddet, söylemlerde kınansa da yaşamın içinde en çok da kadınların ve kız çocuklarının hayatını tehdit etmeye devam ediyor. Kadınlar ve kız çocukları şiddete karşı korumak için gerekli önlemleri alma sorumluluğu öncelikle devlet yetkililerine aittir. 19 Mart 2001'de 11 yaşındaki Gazal Jandarmaya ait olduğu ileri süren köpekler tarafından öldürüldü.

YAŞAM HAKKININ ORTADAN KALDIRILMASI ise şiddetin ulaştığı son nokta. İsveç'te babası tarafından öldürülen Fadime, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yaşanan "namus" cinayetleri sonucu yaşamını yitiren yüzlerce isimsiz genç kızı temsil ediyor. Şiddet ortamlarının yarattığı travma ile başetmekte çaresiz kalan genç kızlar Batman'da, Van'da, Siirt'te, Elazığ'da intiharı kurtuluş olarak gördüler.

Silahlı çatışma ortamında, evlerinden, yaşam alanlarından koparılan ve terketmeye zorlanan milyonlarca kadın ve çocuk hem kendi ülkelerinde, hem başka ülkelerde en temel haklarından ve insanca ve kadınca yaşam olanaklarından yoksun bırakılarak yaşamaya zorlanıyorlar. Güvenlik gerekçeleriyle yaşam alanlarından koparılmış ve kendi ülkelerinde mülteci duruma gelmiş 3,5 milyon insanın yarısından fazlası kadınları ve çocukları oluşturuyor. Başka ülkelerdeki savaş ve şiddet ortamlarından kaçarak Türkiye'ye sığınan binlerce insanın da yarısından fazlası kadın ve çocuklardan oluşuyor. Bir zamanlar badem ağacına uzanan eller, bugün büyük kentlerin caddelerinde araba camlarını silmeye uzanıyor...

*... henüz huzura ermemiş ruhlar gibi,
tedirgin ama görünmez, teselli arayarak
oradan oraya gezip duruyorlar.*

*—Graham Hancock, Yoksulluğun
Efendileri, 1989.*

KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ (1981)

Giriş Bölümünden alıntılar

Bu sözleşmeye taraf olan Devletler;

...
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin, insanlara karşı ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini doğruladığını, tüm insanların özgür doğduğunu, eşit itibar ve haklara sahip olduklarını, bu Beynamede böylece öne sürülen tüm haklar ve hürriyetlerin cinsiyete dayalı olanlar dahil hiçbir ayrıma tabi kılınmaksızın herkes tarafından kullanılabileceğini beyan ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Sözleşmelerine Taraf Devletlerin, kadınlar ve erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını temin yükümlülüğü bulunduğunu vurgulayarak,

...
Ancak, bu çeşitli belgelere rağmen kadınlara karşı ayrımcılığın halen devam etmekte olduğundan endişe duyarak,

Kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şeref ve haysiyetine saygı ilkelerini ihlal ettiğini, kadınların erkeklerle eşit olarak ülkelerinin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına katılmalarını engellediğini, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel teşkil ettiğini ve kadınların ülkeleri ve insanlık hizmetinde kullanabilecekleri olanaklarını geliştirmelerini zorlaştıracağını kaydederek,

Yoksulluk hallerinde kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim, iş bulma ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması bakımından en az imkana sahip olduklarından endişe duyarak,

...
...
Uluslararası barış ve güvenliğin kuvvetlendirilmesinin, uluslararası gerilimin azaltılmasının, sosyal ve ekonomik sistemlerine bakılmaksızın bütün ülkeler arasında karşılıklı işbirliğinin, genel ve tam silahsızlanmanın ve özellikle sıkı ve etkili bir uluslararası denetim altında nükleer silahsızlanmanın, ülkeler arasındaki ilişkilerde, adalet, eşitlik ve karşılıklı menfaat ilkelerinin doğruluğunun, yabancı ve sömürge yönetimi veya yabancı işgali altında bulunan yerlerdeki halkların kendi kaderlerini tayin ve bağımsızlık elde etme hakları kadar ulusal hükümler ve toprak bütünlüklerine saygının gerçekleşmesinin, sosyal gelişme ve kalkınmaya ve bunun bir sonucu olarak da, erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin elde edilmesine katkıda bulunacağını doğrulayarak,

Bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin, kadınların erkeklerle eşit şartlarda, her alanda azami katılmalarının gereğine inanarak,

Kadınların ailenin refahına ve toplumun kalkınmasına yaptıkları büyük katkının henüz tam olarak anlaşılmadığının, anneliğin sosyal önemi ve ana ve babanın aile içinde ve çocukların büyütülmesindeki rollerini göz önünde bulundurarak ve kadınların neslin üremesindeki önemli rolünün aile içinde ayrıma neden olmaması gerektiğinin, nitekim çocukların yetiştirilmesinde kadın ve erkek ile toplumun tamamının sorumluluğu paylaşımları gerektiğinin bilincinde olarak,

Erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için, kadınlar ile erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik ihtiyacı bulunduğunun farkında olarak,

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesinde yer alan ilkeleri uygulamaya ve bu amaçla bu tür ayrımcılığın her şekli ve oluşumunun ortadan kaldırılması için gerekli önlemleri almaya kararlı olarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

...

Barış için sürekli kadın platformu

KIZKARDEŞİM İÇİN...

ve rüzgar kadınları sürükleyemedi
kadınlar rüzgara yön verdi...

Kadınlar Kabil'de ve New York'da, Batı Şeria'da ve Tel-Aviv'de, Chiapas'da ve Batman'da farklı hayatlarda aynı acıları yaşıyorlar.

Heryıl 8 Mart'ta, 1857'de New York'da kitlesel bir biçimde greve giden kadın işçilerin anısına ayağa kalkışımız; geleneği sahiplenip yüzümüzü geleceğe döndüğümüzündür.

Yaralarımız ve yaşadıklarımız ortaksa geleceğimizi neden ortak örmeyelim?

19 Aralık 2000 sürecinden buyana Türkiye'de muhalifler üzerinde uygulanan baskı orantılı olarak artmış; bir taraftan Türkiye toplumu tecrit edilmiş , diğer yandan muhalifler sokağı kullanamaz hale gelmiştir. Neoliberal politikalar çerçevesinde ekonomi politikalarının, özellikle son yirmi yılda artan ölçüde uluslararası kuruluşların güdümüne girdiği ,niyet mektuplarının kanıksandığı umutların dış kaynaklara bağlandığı ,siyasal gündemin bile uluslararası finans kuruluşları ile yapılan anlaşmalar yörüngesine girdiği bir evrede hem kesişmeyen politik söylemlerimizi daha rahat birşemsiye altında söyleyebilmek, hem de birlikte iş yapmayı kolaylaştıracak bir alan yaratmak adına

1) Kadınlar arasındaki dayanışma duygusunu arttırmak ve empati yoluyla sorunlara sahip çıkmak için

göndereceğiz

2) Düşünce ve ifade özgürlüğüne sahip çıktığımızdandır bu önerme

BİZ eşit , adil , onurlu bir barışın olduğu gezegende yaşamak isteyen kadınlarla aynı dili konuşmayanları nereye göndereceğiz

3) Kalıcı bir BARIŞ tesisinin ancak farklılıkları anlamaktan, ezberlerimizi sorgulamak ve bozmaktan geçtiği düşüncesiyedir bu önerme

BİZ yaygın kadın intiharlarından bihaber , bu intiharların nedenlerini ve sonuçlarını bilmeyen kadınları nereye göndereceğiz

4) Çeşitli nedenlerle ayrı örgütlenmeyi tercih etmiş kadın gruplarıyla birlikte iş yapmayı önemseydiğimizden ve özen gösterdiğimizdendir bu önerme.

BİZ Anadilde Eğitim Hakkını isteyen Kürt kadınlarını "yardım ve yataklık" paranoyasıyla karşılayan kadınları nereye göndereceğiz

5) Kadının evde, sokakta, işyerinde, gözaltında, savaşta uğradığı şiddete karşı olduğumuzdandır bu önerme

BİZ cezaevlerinde kanayan yarayı göremeyen , içerdekileri ölmesi gereken terör suçluları diye adlandıran kadınları resmi söyleme terk mi edeceğiz

6) Hala tecavüz , hala berdel , hala akraba evliliği ,hala küçük yaşta evlilik ,hala 600 bin kadının gebelik ve doğum sırasında ölmesi de bizim gerçekliğimiz olduğundandır bu önerme

BİZ kayıplarını arayan "Cumartesi Annelerini" Kimsesizler Mezarlığında ve meydanlarda yalnız mı bırakacağız

7) Ucuz işgücü olarak kötü koşullarda çalışan ve eviçi emeği yok sayılan kadınların gerçeğini bildiğimizdendir bu önerme

BİZ savaşta yakınlarını yitiren kadınları nerede ve nasıl buluşturacağız

8)Her 8 Mart'ta dayanışma ve örgütlenmeye olan ihtiyacımızı vurgulayıp dağılmamak için;artık yılın hergününü 8 Mart kılmak istediğimizdendir bu önerme

BİZ eğitim ve çalışma hayatından dışlanan başörtülü kadınları görmezden mi geleceğiz

9)Özel alanın politik olduğunu kavramak ve bilmektendir bu önerme

BİZ evde çalışan kadınları taşeronun, dışarıda çalışan kadınları patronların insafına mı terk edeceğiz

10) Heteroseksüelliğin tek gerçek olmadığını, farklı cinsel kimliklerin de olduğunu bilmek ve görmektendir bu önerme

BİZ ülkesindeki yoksulluk ve şiddetten kaçan mülteci kadınları unutmaya devam mı edeceğiz

11) Beyaz kadın olmak istemediğimizden ve başka kızkardeşlerimizle 'suç' ortaklığı yapalım diyebilir

BİZ namus cinayetlerinde törelere kurban verdiğimiz kadınları boyalı gazetelerin üçüncü sayfalarından mı izleyeceğiz

ki bu yıl 8 Mart'ta " Kızkardeşim İçin... " diyoruz

BİZ cinsiyetçi baskılarla cinsel kimlikleri yok sayılan lezbiyenleri erkek söylemiyle algılamayı sürdüreceğiz miyiz

BİZ devletin Türk Sunni ve Erkek olduğunu düşünemeyen, çeşitli manipulasyonlarla örşelenmiş kadınları nereye

BİZ kendinden olmayanları dışlayıcı kendi içerisinde dayanışmacı, 'onlar' varsa biz yokuz diyenlerle nerede buluşacağız

8 Martta :

Kızkardeşim için BARIŞ istiyorum

Kızkardeşim için EMekten YANA BİR HAYAT istiyorum

Kızkardeşim için ÖZGÜRLÜK istiyorum

Kızkardeşim için ÜÇ KAPI VE ÜÇ KILIDIN AÇILMASINI istiyorum

Kızkardeşim için EŞİTLİK istiyorum

Kızkardeşim için EVDE DEĞİL HER YERDE ANADİL istiyorum

Kızkardeşim için ADALET istiyorum

Kızkardeşim için BAŞÖRTÜSÜ ÖZGÜRLÜĞÜ istiyorum

Kızkardeşim için CİNSEL KİMLİĞİNE ÖZGÜRLÜK istiyorum

Kızkardeşim için SAVAŞSIZ VE SİLAHSIZ BİR DÜNYA istiyorum

Kızkardeşim için GECELERİ DE SOKAKLARI DA istiyorum

**Gülüştü Çalınmış Kadınlar ve Çocuklar İçin Sürekli Barış
Hemen, Şimdi, Her yerde!**

Barış için sürekli kadın platformu

Barış İçin Sürekli Kadın Platformu,

1. Dünyada, Türkiye'de ve Türkiye'nin yer aldığı coğrafyada savaşın önlenmesi ve barışın tesis edilerek sürekli kılınması için kadınların bakış açısını ve taleplerini ortaya koymak; bu amaçla kamuoyu oluşturmak, bu alandaki gelişmeleri takip etmek, lobi yapmak, eleştiri ve öneri geliştirmek için oluşan bir birlikteliktir.
2. Bu amaca yönelik çalışmalarında dil, din, ulusal ya da etnik kimlik, sınıf, siyasal görüş ve benzeri ayrımları gözetmez.
3. Yukarıda belirtilen amacı, söz konusu ayırım ölçütlerinden daha yüksek görür; çalışmalarında belirleyici olan, yalnızca dünya ve Türkiye kadınlarının insani gelişim ihtiyaçlarına ve temel insan haklarına dayalı bir bakış açısıdır.
4. Barışı, çatışma ya da savaşın mevcut olmadığı koşullar olarak değil, çatışmacı, ayrımcı ve düşmanlık söylemlerinin, militarizmin etkin bir şekilde önlendiği ve koşullarının ortadan kaldırıldığı; temel insan hakları ve özgürlüklerin tesis edildiği, siyasal ve hukuksal düzenlemelerin insanın ve hayatın değeri temelinde kurulduğu bir düzen olarak tanımlar.
5. İnsanın ve hayatın mutlak değeriyle çatışan hiçbir değer dayatmasını kabul etmez ve savaşçı, çatışmacı, militarist söylemleri kategorik olarak, hangi çıkar ya da kaygıya dayanılarak savunulursa savunulsun, reddeder.
6. Bu amaçlarla, eşitlikçi; iktidar, tahakküm ilişkileri ve ayrımcılığa dayalı her tür siyasal, toplumsal ve kültürel yapıların ortadan kaldırıldığı; işbirliğine ve dayanışmaya dayalı bir kültürü savunur ve geliştirmeye çalışır.

Platform Bileşenleri:

Ankara Bağımsız Feminist "Kadınlar Vardır" Grubu, Anti Militarist Anarşistler, Bağımsız Kadınlar, Bağımsız Sosyalist Kadınlar, Başkent Kadın Platformu, Cemre Kadın Dergisi, DSİP, Emekçi Kadınlar Birliği, HADEP, Halkevleri Genel Merkezi, İHD Genel Merkezi, İHD Ankara Şube Kadın Komisyonu, Kaos GL, KESK Kadın Sekreteryası, ÖDP, Öte-ki Ben, Sosyalist Eylem Platformu Kadınları, Uçan Süpürge